

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 բուլլ, կէս տարվանը 6 բուլլ:
Աւանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարադաշտացիք զինում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мелк»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Առաջ և այժմ:—Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նա-
մակ Մօսկովայի: Նամակ Շուշուգ: Նամակ խմբա-
գրին: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ:
Նամակ Թիֆլիսայից: Նամակ Աւստրիայից:—ՀԵ-
ՐԱՎԻՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱ-
ՍԻՐԱՎԱՆ: Մի պատմութիւն ջրհեղեղի վրա:

ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅԺՄ

Այս րօպէիս, երբ երեւելի ուսու բանա-
տեղծ ժողովակու հարկերամեայ յօրէկանն
էր տնօրէն ամբողջ Ռուսաստանում, մարդս
ակամայ յիշում է թէ իրանց կեանքի ժա-
մանակ երեւելի ուսու բանաստեղծներ՝ ժո-
կօսկի, Պուշկին, Լէրմոնով և ուրիշներ
որքան հալածված են եղել խաւարասեր
կուսակցութեան կողմից: Նրանց ժամանա-
կակից խաւարասերները համարում էին նը-
րանց ոչ թէ ուսու բանաստեղծներ, այլ օ-
տարադղի գրողներ, որոնք օտար զաղափար-
ներ մտնում էին ուսու հասարակութեան
մէջ ուսաց լեզուի միջոցով:

Եւ իրաւ. թէ Պուշկին, թէ Լէրմոնով և
թէ ժողովակի բուն ժողովրդական բանա-
տեղծներ չէին, նրանք պատկանելով լու-
սաւորված դասակարգին, համակրելով եւ-
րօպական, արեւմտեան իդէալներին, իսկա-
պէս ինքն ի գէշնայի այլ գրողներ, լուսա-
սաւորված դասակարգին, արեւմտեանն ե-
րի բանաստեղծներ էին և ոչ թէ ժողովրդի,
ամբողջ բանաստեղծներ: Նոյն իսկ ուսաց
ամենանշանաւոր կրթիկոս, Բեկինսկի, մե-
ղադրում է Պուշկինին, թէ նա արհամար-
հում էր ամբողջ և աւելացնում է թէ
այն մարդը որ իր գրութեանում արհա-
մարհում է ամբողջ, վտանգի մէջ է գտն-
վում իր հեղինակութիւնների միակ ընթեր-
ցող լինել:

ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ

ՄԻ ՊԱՏԱՐԱԹԻՒՆ ԶՐԶԵՂԵՂԻ ՎՐԱ

«Bibliothèque universelle» գոլիցերական ամ-
սարի 1882, № 39-ի մէջ գտնում ենք հետեւեալ
հետաքրքրական տեղեկութիւնները նորա անդ-
լիսկան թղթակցութեան բաժնի մէջ:

Բրիտանական կղզիների ամենաբարձրագույն մար-
դը, այս րօպէին, պարսկ Նորմուզդ Բասամին
(Hormusd Raszam), Մօսկովայի քաղաքից, Միսսո-
պոտամիայում, մի հին քաղաքական ընտանիքի
անդամներից, բրիտանական թանգարանի պահպա-
նող և որը ծանօթ է իր հնարանական, արեւո-
թիկական հետազոտութիւններով Նիւիլիադում և
այլ տեղերում: Պ. Բասամին մի րօպէ է հանդի-
սել, որը մի արեւելագիտական կարգ է շնորհել:
Անցեալ դարից նա արեւելքն էր հետազոտում:
Նորա առաջնորդներից մի արար առաջարկեց
նրան տանել դէպի անցյալ անգլիական, անգլա-
ներ, որոնց դուռն ու մի գիտնական այցելած չէր:
Նա ընդունեց և բերվեց մի տեղ, որին նա նոյ-
նապէս այն քաղաքի տեղի հետ, որը յիշվում է
հին պատմաբաններից և որը յիշատակում ենք
քաղաքներից ամենահինը պիտի լինի, քանի որ
Նոյն նախապէս ջրհեղեղից յետ նրան իսկոյն
հիմնել էր: Պ. Բասամին հին պատմաբանները
պատմում էին նոյնպէս, որ Նոյն այդ քաղաքի մի
տեղում թաղել է զօղովմաններ (անուանեցէք
սոցա վերնադասութիւններ և կամ ինչպէս ուզէք):

Բայց ահա անցնում են շատ և շատ տա-
նական տարիներ Պուշկինի, Լէրմոնովի և
ժողովակու մահից յետոյ: Եւ յանկարծ
այժմեան ուսաց խաւարասերներ, մօսկո-
վեան կուսակցութիւնը, հաւատացնում է
թէ յիշեալ բանաստեղծներ, որոնք իրանց
ժամանակին յայտնի էին, որպէս համակրող-
ներ և երօպական լուսաւորութեան, երօպա-
կան զաղափարների, որ նրանք, իբր թէ ժո-
ղովրդական բանաստեղծներ են եղել:

Եթէ այդպէս է, պատասխանում են նը-
րանց հակառակորդները, ի՞նչի ուրեմն,
մեզ, որ հետեղ ենք Պուշկինի, մեզ թշնա-
մի էք համարում ուսու տարրի և պաշտող
փառած եւրօպայի, այն ինչ շատ լաւ գի-
տէք որ Պուշկինն էլ ամենամեծ պաշտող էր
եւրօպական արեւմտեան լուսաւորութեան:

Պուշկինի կեանքի ժամանակ խաւարասեր
ուսու կուսակցութիւնը նրան սաստիկ հա-
լածում էր, նրան համարում էր ուսու տար-
րի թշնամի, եւրօպական, արեւմտեան, օտար
լուսաւորութեան կուսակցից: Նրա մահից
յետոյ նոյն խաւարասերների յաջորդները
Պուշկինին յանկարծ սկսեցին իրանց բանակի
մարդ, իրանց կուսակցութեանը պատկանող
բուն ժողովրդական, իբր թէ ամբողջ բա-
նաստեղծ համարել: Բայց ուրիշ կողմից
նոյնքան կատաղութեամբ, որքան արեւ են
իրանց խաւարասեր պապերը, շարունակում
են հալածել Պուշկինի բոլոր հետեղներին,
եւրօպական լուսաւորութեանը համակրող-
ներին:

Ինչպէս երևում է ամեն մարդկային հա-
սարակութեան մէջ համանման երեւոյթներ են
պատահում:

Մեզ մօտ էլ խաւարը հալածում էր Նա-
դարեանցին, իսկ նրա մեռնելուց յետոյ նոյն
խաւարը սկսեց համարել հանդուցեալին իր

բանակի մարդ, ցաւել նրա մասին, հոգե-
հանդիսաներ կատարել նրա յիշատակին,
կեղծաւոր կերպով զօղել նրան,—բայց նոյն
հաղարեանցի բոլոր հետեղներին և աշա-
կերաններին նոյն խաւարը դարձեալ անխ-
նայ, կատաղաբար հալածում է:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Փետրվարի 15-ին

Արդէն երկու շաբաթ շարունակ տեղիս հայ
հասարակութիւնը, համարեա թէ in corpore
յաճախում է Պուշկինի թատրոնը, ուր հայ ու-
սանդները, հռչակաւոր դերասան՝ պ. Աղամանի
մասնակցութեամբ, տալիս են թատրոնական ներ-
կայացումներ: Գոյանից մինչև այժմ տեղի ունե-
ցան «Գաղաքական մահ» (Семья преступника)
և «Համբէտ»: Ինչպէս կ'որոշուի, այնպէս և
Համբէտի դերում պ. Աղամանը ամենանշա-
նակներից էր ու իրան հաւասար մրցող չունէր:
Անկարելի է գրչի մի չեղտակի հարուածով նկա-
րագրել այն անհուն ծափահարութիւնները և
կեցցեղները, որոնք դրդեցնելով թատրոնը, մի-
անգամայն ակնաճ էին խաղում: Մեծ էր հա-
սարակաց ոգեւորութիւնը, իւրաքանչիւր արարո-
ղութիւնից յետոյ ժողովուրդը խուռն բաղմունքեամբ
շտապելով դէպի բեմ, պատշաճաբար բարձրա-
ձայն ողջանում էր իր կարծ միջոցին սիրած դե-
րասանին, որ բոլորովին կաշկանդել էլ ամենե-
ցունց լարված ուղադրութիւնը: Ես ականատես
էի ինչպէս Մօսկովայի կայսերական թատրոնի-
նի դերասանները ու դերասանուհիք վազում էին
դէպի իրանց հայ պաշտօնակցի հանդիմանաբար
նորան չնորհաւորելու և առ ի օրտէ անկեղծ հա-
մակրութիւնը վկայելու համար: Այս խօսքերիցս,
կարծեմ, հասկանալի է ձեզ այն խորին տպաւորու-
թիւնը, որ տաղանդաւոր Աղամանը գործեց հան-
դիսականների վրա: Այո, ևս ճշմարտութեան դէմ
մեղանշած չեմ լինի, եթէ ասեմ, թէ մեր դերա-

սանի բեմի վրա երեւալ միայն մի շաբաթ յաղթա-
նակներ էին, որ նա տարաւ ամենայն իրաւամբ: Ի
պատիւ մեր հասարակութեան պէտք է նկատել,
որ նա և իր կողմանէ, չը բաւականացաւ լոկ պը-
րատնական համակրութեամբ, այլ «Համբէտի»
երկրորդ և երրորդ արարողութիւններից յետոյ
ընծայ տուաւ պ. Աղամանին մի թանգաղին պօրտ-
սիգար, և արժաթեայ սերվիդ ոսկեղօծ, իսկ հայ
ուսանդները, որոնք հրակրել էին դերասանին
Նոր-Նախիջևանից, զօրս դարձրել բեմ համայն ժո-
ղովրդի ներկայութեամբ մատուցին նորան մի մեծ
դափնեայ պսակ, զարդարված երկար մետաքսե
ժապակեաներով, որոնց վրա, մինչ կարդացնէր
հետեւեալ Քրանտեղէն վերնագիրը. «Պ. Աղա-
մանին Մօսկովայի կայսերական համալսարանի
հայ ուսանդներից»: Երբ որ ներկայացումս վեր-
ջացաւ, ուսու դերասանները և դերասանուհիք կըր-
կին շրջապատեցին պ. Աղամանին, ասելով
«Կուք արժանի էիք ստացած ընծաներին» և իս-
կոյն սկսեցին խնդրել նորա պսակից մի մի թեր-
թիլ ի յիշատակ նորա յաղթանակներին: Իսկ երբ
տաղանդաւոր դերասանը երեւցաւ պարահանդիսի
դահլիճում, ծափահարութիւնները, bravo և կեց-
ցեղները նոր դրութեամբ սաստկացան. ամենայն
որ շտապում էր նորան ողջունելու և ձեռքերը
սեղմելու: Երկու երեկոներն ևս մեր և օտարադ-
ղի հանդիսականներին համար կատարել էր անու-
թական վայելչութիւն էր: Միւս օրը ուսու պար-
երական թերթերի էջերը չէին պ. Աղամանին
նուիրված գովառանական յօդուածներով: Երկու
ամուսնի լուսանկարներ հրաւիրեցին պ. Աղա-
մանին ձրարար նորանից պատկեր հանելու:

Խ. Ենդիքարեանց

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Փետրվարի 16-ին

Որքան ուզում ես լուսութեամբ և արհամարհա-
նով անցուցանել խղճի դէմ ամեն մի արած ակ-
նարկ, որքան ուզում ես խնայել լրագրութիւնը
անձնական կրթիւնը չը ծառայեցնելու համար,
բայց երբ տեսնում ես յամառ ուրացութիւնը,
պարզ փաստերին զօրով միմի կերպ տալը, երբ
տեսնում ես որ մարդը ուրանում է լոյսը, հար-

նելն էին մի հին թագաւորի, որին բանաստեղծը
անուանում է Իդրուար, բայց որին արեւելագիտ-
ները նոյնացնում են Աստուածաշունչի Նեմրոդի
հետ: Ժօրթ Սմիթը պարտք համարեց հաւաքել
այդ պօռնայի կտորները: Նորանից յետ, այլ ասո-
րագետները ուսումնասիրեցին բնագիրը: Արեւելքից
բերվեցին նոյն շաբաղութեան պատկանող պա-
կատող կտորները: Այժմ այդ գործը բաւականի
ճանաչված է և արհա նորա բովանդակութիւ-
նը:

Իբրև քաղաքը մեծ տանջանքներ էր քաշում
նուաճող Էլամիտների իշխանութեան ներքոյ: Այն
ժամանակ որտեղ Նեմրոդը մի տարօրինակ երազ
տեսաւ: Նա խորհուրդի կանչեց իմաստուններին
և աստուածներին և խոստացաւ նրանց հարուստ
վարձատրութիւններ, եթէ նրանք կարողանային
նորա երազը մեկնել. բայց ոչ ոք կարողացաւ այդ
կատարել, վերջապէս Նեմրոդին խօսեցին մի աս-
տուածի մասին, որը «գիտէր ամեն ինչ տե-
սանելի է և ինչ ծածկված է» և որը ապրում էր
անսպասի մէջ դաշտերի կնիզանիների հետ: Նեմ-
րոդը բերել տուեց նորան իր մօտ, բայց ոչ ա-
ռանց ներութեան, որովհետեւ Էլամիտներ խորհում
էր մարդկերանից: Նրանք բարեկամացան իրար
հետ, միացան և ազատեցին Բարիւշը օտարի
լուծից:

Այդ անցքերը լեցնում են հինց երգեր: Հետե-
ւեալ երգերը պատմում են թագուհի Խատարկում,
Աստարտէի սէրը դէպի Իդրուարը (կարգա Նեմ-
րոդ): «Հաճութեամբ դարձրեց թագուհի Խատարը
իր աչքերը դէպ Իդրուարը և նա խօսեց սորա
հետ այսպէս. «Իդրուար, դու իմ մարդը կը լի-

կարգված ևս լինում կրկին գրել. կարելի է հաղարկորդը անգամ կրկին արձակել ևս, որ խառնարանը մարդիկ մի անգամ լսելով չեն ուզում ընդունել: Թեպետ և ճշմարտության դեմ խօսելը զգուշանք է պատճառում ամեն մի ինկապի մարդու, այնու ամենայնիս մի քանի պարզիցիտներ շարունակում են իրանց անաղինս վարմունքը, որ նպատակ ունի կորցնել ուրիշի պատիւն ու յարգանքը, վարելու ու նշանակությունը: Ձրպարություններ գրելով, կարծում են թէ կը գրաւեն հասարակաց համակրանքը: Այդպիսի տիպ ունեցող գրողները թուան են և «Մեղու»-ի № 11-ի փոխկոմսը, որտեղ կեղծաւոր պոէզիցիտը անվայել անխաբիներ են անում դէպի պ. Բաֆֆին: Մենք վաղուց կամենում էինք մեր վիպասանի մասին խօսել ժողովրդի մէջ նրա ունեցած յարգանքի ու վարկի մասին, բայց տեսնելով որ ինքը պատուելի հեղինակը համառություն է սիրում և չէ ուզում ուրիշների պէս որ իւր ամբողջը զանգակներով փառաբանել իրան, թէպէտ և դժուարանքին ինքը կատարելապէս արժանի է, մինչ էլ լուր էինք, լաւ հասկանալով որ ժողովուրդին ինքը կիմանայ պատիւը արժանաւորին տալ: Բայց որովհետեւ «Մեղու»-ն, այդ լրագիրը, որի համար առելի է ամեն մէկը, որ իր արժանաւորություններով իրանից շատ համակրություն է վայելում,—ուզում է ցածրացնել պ. Բաֆֆին նշանակությունը մեր աչքի առջև, այդ պատճառով մենք ևս մի քանի խօսք կանենք:

Ա՛յլ է պ. Բաֆֆին: Հարցւելք յետին՝ կարգալ իմացող արհեստագործի և նա ձեզ կասէ, որ դա «Կաւելի»-ն է և «Կոնկրետ» հեղինակն է, դա նոյն գրողն է, որի անունը երկատասարդությունը պարծանքով է յիշում, որին սիրում է և համակրում: Ի՞նչ պատճառով:—Աստճառը պարզ է. նա իր գրվածքներում քարոզում է այն, ինչ որ ցանկալի է, ինչ որ հարկաւոր է, ինչ որ կարգւում է ազգի կենսական պահանջները: Մի անգամ ուսումնասիրելով ժողովրդական կեանքը, նա իր գրուածքներով ժողովրդական մարդ է դարձել: Նրա յայտնած մտքերը շատերի համար դարձել են կեանքի որոշ ղեկավար: Նրա հայացքները բերանացի կերպով կրկնում է ժողովուրդը, նրա շարադրությունները բազմիցս անգամ կարգում է ժողովուրդը և միշտ նոյն թարմությունն է գտնում, ինչպէս առաջին անգամ կարդալիս: Ինչ պատճառով է տեսնել մարդիկ, որոնք պ. Բաֆֆին շարադրությունների դու կեղծ կարգալիս ասում են. «Կախս որ շատ կը վերջանայ»: Մտէք քիչ կարողություն ունեցողի տունը, դուք կը տեսնէք որ այն պատուաւոր տեղը, որ մի ժամանակ բռնած էին հայի սեղանի վրա «Նարեկ»-ը, «Պղնձէ» քաղաքի պատմությունը: այժմ բռնել են պ. Բաֆֆին լուրջ հեղինակությունները, որոնք սիրելի են ժողովրդին նրա համար, որ իսկական կեանքը՝ իր մտայն և փայլուն կողմերով հմուտ և անկեղծ կերպով աս-

ում զրաժ է այդ գրեւորում: Գիտար թէ մեր ժամանակակից գրողներից մէկն ունենալ արքան ժողովրդականություն, վայելել արքան սէր, ինչ-քան պ. Բաֆֆին: Այսքան ուրանալ մի դարմանալի բան կը լինէր, բայց այդ դարմանալի բանն այժմ իսկ տեսնում ենք «Մեղու»-ի մէջ, որի թըշնամությունը դէպի յարգելի վիպասանը երևան է հանած: Բայց ինչ կարող են անել այդ տեսակ անարդար թշնամական յարաբերությունները մի գրողի դէմ, որին սերտ սիրով համակրում է ժողովրդի մասամբ:—Պ. Բաֆֆին վարել ցածրացնելու համար բաւական չեն «Մեղու»-ի աննշան ֆելիտոնները, որոնց դրածը զրպարություն չեն լինել, բաւական չեն և Սպանդարեանցիներ և Սիմոնեանցիներ, այլ հարկաւոր են խոշոր տաղանդներ, որոնք իրանց քարոզած իդէալներով կարողանալին դերադանել պ. Բաֆֆին: Իսկ այդպիսիները դու չը կան մեր մէջ. ուրեմն պ. Բաֆֆին դէմ արած անխաբիներն ունեն չեն, եթէ ոչ վայրախօսություններ: Պէտք է ասել, որ «Մեղու»-ն այդպէս չէ կարող վարվել քանի որ նրա համար գրուելով, պախարակելի է ամեն մի նորություն ժողովրդական կեանքի մէջ, քանի որ նրա համար առելի նպատակաւոր է ժողովրդի խաւար լինելը, կրօնական կոյր մոլեռանդությունն մէջ կաշկանդված լինելը: Մի մարդուց, որ անձնական շահերին դուռն է մարդասիրական և ազգասիրական դրացունքները, որ այդ շահերը լայնացնելու համար չէ կանգնում որ և է միջոցի առջև,—այդպիսի մարդուց ճշմարտություն սպասել իրար է:

Մենք դարմանալի ազգ ենք կարգում. փոխանակ արժանաւորին պատելը, մենք պէտք է անպատճառ վիրաւորենք նրա անձնաւորությունը, պէտք է զործունեայ հասարակական մարդուն մեր կրքերի առարկան չինենք. մենք իրաւունք չունենք ունենալ համոզմունք, իրաւունք չունենք համակրել մէկին, հակակրել միւրին. կարծես մենք դատաւարված պիտի լինենք կրկին արձակում ենք, ինչ որ կասն պ. Սիմոնեանցը և ընդ, որոնք միտքերան դուռն են. «մենք ենք սկիզբն ու վերջն»:

Ա. Բ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱՐԱԳԻՆ

Թիֆլիս, 18 փետրվարի

Գեա. չին վերջացել Թիֆլիսի վաճառականություն միջից այն անխիղճ և ետական մարդիկ, որոնք ոչ գուժի և ոչ կարեկցություն ունեն դէպի թշնամուր, դէպի աղքատը և չքաւոր դատակարարը: Բայց չը գնահատել բազմաշխատ ընտանիքի որոշ արտադրած չարարանքի պտուղը, մինչև անգամ կամենում են յուսահատեցնել նոցա և իրանց «ես»-ի համար քաղցած թողնել այն փերդատանները, որոնք արտադրելով, օրինակի համար,

պիտի նաւ չէ չինած... *) որպէս զի կարողանալի տեսնել, և նաւը... հողի վրա... որպէս դու հրամայեցիր»:

Համաշխարհային շինեց տապանը ըստ պատկերների, որ նա տապան էր: Նա տանում է այնպեղ պաշարներ, իր թանկագին իրերը, բոյսերի սերմեր, նա մտցնում է նրա մէջը տնային և վարկերի անասունները, իր ընտանիքը և իր ծառաներին:

«Երբ արեղակը բերաւ նշանակած ժամանակը, մի ձայն խօսեց և ասաց. «Երեկոյեան ժամուն կրկինները պիտի անձրեկն կործանուի» (dans la soirée les cieus vont pleuvoir la destruction). միտք նաւի մէջ և փակել դուռը: Նշանակած ժամը հասած է, ասաց ձայնը, երեկոյեան ժամուն կրկինները պիտի անձրեկն կործանուի: Այդ օր ևս սարսափով նայում էի արեղակի անդետանալը, այդ օր, որը նշանակված էր նաւ մանելու համար, ևս վախում էի, ասկայն ևս մտայն նաւի մէջ և ևս կողպեցի դուռը, որպէս զի նաւը փակած լինէր: Բազմաբարդալիս, որ նաւակար էր, ևս յանձնեցի այդ մեծ շինությունը իր բռնելով»:

Այն ատեն Մոսկերի... դիմեմ դէպի երկնքի խողովը, խաւար մտաւորաւ, որի մէջ տեղ ամանը արաբները իր պատը, մինչդեռ. Ներսէս և Արեւիկը իրար վրա արձակվեցին: Ժանապետի գոբեղ աստուածը արձակեց քամու փոթորիկ, Աղաբ տեղեց ջրանցքների ափերը, (ստորերկրայ ջրի

*) Կէտերը նշանակում են պակասորդները, որոնք բազմաթիւ են բնագրի այդ մասի մէջ:

մի քանի կանացի դարդեր, կամենում են վաճառել փողոցում: Մի կին, որբաւնամ աչրի կին, մօտենալով մի անգուժ վաճառականին, առաջարկում է նրան գնել իր որբուց աշխատանքի պտուղը, որը երկու օրվայ ապրուստի հայեցալիքու պարենի գինն է, և ոչ գիտէ թէ քանի շաբաթներ են աշխատել մինչև բերել են վաճառու: Բայց մեր պ. վաճառականը արժէքի քառորդ մասը չը տալուց յետոյ, ոչ թէ միայն չէ կամենում հրաժարվել գնելուց, այլ մինչև անգամ վատթար հայեցալիքով կնքում է նորանց, որոնք կը վստահանան գնել այրի վաճառքը, մինչև չէ էլ ամաչում այրիի ետեցի չըջել թող չը տալու, որպէս զի ուրիշ մարդ չը գնէ:

Եւ միթէ այդպիսիները ոչ մի կարեկցություն, ոչ մի խիղճ, ոչ մի գուժ չունեն սրտներում դէպի աղքատը, անօգնականը, դէպի որը երեխաները, դէպի նոցա, որոնք թէպէտ դուռն, սակայն համեստ անձնական վաստակով են կամենում ապուրել: Զարմանալի բան. վաճառականին միշտ յատուկ է ամենի վրա նայել իր «ես»-ի տեսակէտից, բայց չէինք տեսած կամ լսած, որ աչքերը չուէր լինի աղքատի մի պատառ հացին, կամ մնալով նորա ձեռքի բութիկանոց վաստակը և թէ հնար է 10 կօպէկով, մինչև անգամ ձրի ստանալ: Այդպիսի ախար երեկոյեաների մասին պարտականություն է հասկացող և բարի վաճառականների կողմից, զուգացնել վատերին: Մի ուրիշ վատ, կինոյական յատկութիւն էլ ունեն թիֆլիսի վաճառականությունը: Եւ ինչ որ զործականութենից շատերը, որոնք աւետարան քնատությունից օգտվելով անամօթաբար ծաղրում և անվայել խօսքեր են ասում խանութների առջեց անցուղարձ անորիներին, խտրություն չը դնելով ոչ սեւի, ոչ հասակի և ոչ պատուի: Գիտեմ պ. պ. զործականութենը կը հարցնեն. բայց ինչով դրաւվենք: Բայց ասացել խնդրեմ, պ. պ. զործականութենը, միթէ չէ կարելի աղատ միջոցները լրագիր կարդալով կամ այլ ընթերցանություններ պարապել:

Արեւմտեան ժամանակ է վերջ տալ այսպիսի կինոյական ապականիչ և վատ յատկութիւններին, որոց պարտականությունը դարձաւ մնում է զործականութենի խաղէկ ինչն երկ վրա, որոնց և ուշադրություն ենք դարձնում:

Ա. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հնարակաւորութեամբ ստացանք պ. Գոկտօր Աւետիս Արամեանեանցից նրա քաղաքատնտեսական երկու ուսումնական գրուածքները դերմանելուն լեզուով, որոնք հրատարակված են այս տարի Գերմանիայի Լէպցիգ քաղաքում: Այդ աշխատանքներից միշտ, աւելի մեծը (166 երես), կրում է հետեւեղ վերնագիրը «Die französische Getreide- und Handelspolitik, bis zum J. 1789»:

Աղաւթները և կղերները, նոքա չար-ժեղքն երկիրը իրանց ոյժով, Բամանի փոթորիկները ուսեցին մինչ երկիրը. բոլոր լոյսը խաւարեց:

«... երկրի վրա... եղբայրը այլ ևս եղբօր վրա չէր մտածում, մարդիկ իրար վրա այլ ևս հոգ չէին անում: Երկիրում աստուածները վախի մէջ ընկան ջրհեղեղի պատճառով և նրանք մի ապաստան էին որոնում և նրանք բարձրացան Անու աստուծու երկնքը: Արպէս մի շուն իր ննջելու տեղում, աստուածները ձեղքուեցին բոլոր միաւրի երկնքի կամարի տակ»:

Իշտար աստուածուհին հեկեկում է սուր ձայնով մարդկանց կողքում վրա: «Այժմամ աստուածները լացեցին նրա հետ... աստուածները մի և նոյն տեղում էին նստած և հեկեկում էին: Նրանք հուպ էին տալիս իրանց չըթնոյնները... վից օր և եօթը դիշեր շարունակվում էին քամին, ալիքները, փոթորիկը, բայց եօթըբոլոր օրվայ արշաւալիս փոթորիկը հանդարտեց, ալիքը, որ մարմնեւ էր որպէս մի ուժեղ զօրք, խաղաղուեց, ծովը դադարեց իր շփոթը, փոթորիկը և ալիքը դադարեցին»:

«Եւ տարբերվում էի ջրերի վրա, սարսելով որ մարդկանց բնակարանները տիգրի էին փոխուել գիւղերը լողում էին այս ու այն կողմ, որպէս ծառերի բուռները: Եւ մի ծակ էի փորել (նաւի առաստաղի մէջ) և երբ օրվայ լոյսը իմ երեսի վրա ցոլաց, իմ ամբողջ մարմինը դողաց և ևս նստեցի լացելով, յորդ արցունքներ վազում էին երեսի վրա: Եւ տարբերվում էի երկրիների վրա, որոնք մի դարձուրելի ծով էին դառել, այն-

dehandelspolitik, bis zum J. 1789»:

Միւսը, որը ինչպէս երևում է, առաջին գրուածքից մի կարգաւորած է, ներկայացրած է եղել Ստրասբուրգի համալսարանին, որպէս դիսէրտացիա քաղաքատնտեսական գիտութիւնի աստիճանը ստանալու համար: Այդ գրուածքներից աւելի ընդարձակը բնագրում է Dr. Awetis Arashkhaniantz (Աւետիս Արաշխանյան) Այդ աշխատանքը հրատարակված է պրոֆէսոր Գ. Շաօլէրի ուղեւորանով:

Պ. Բաֆֆին խնդրում է մեղ յայտնել, որ լուր տեսած «Կայծերի» առաջին հատորը հեղինակը չտապէ ուղարկել բոլոր այն պարոններին, որոնք սկզբից բաժանորդ են գրվել նրա գրքերի, Զանազան քաղաքներում առանձին անձանց ցուցակներում ստորագրելով բաժանորդները կը տան նաև իրանց գրքերը նոյն անձինքներից, որոնք զիմով բաժանորդները կը ստանան գրքերը իրանում ուղարկված: Միայն եթէ ունենա տեղափոխել են, պէտք է շուտով յայտնեն իրանց հացեցն, իսկ եթէ կուշացնեն, գրքերը կուղարկեն առաջուց յայտնած հին հացեցով: Թիֆլիսում գտնվողները պէտք է դիմեն ուղղակի հեղինակին իրանց գրքերը ստանալու համար:

Մեր թղթակիցը ԱՍԱԼԱՒԱՅԻՑ գրում է հետեւեղ: «Հետապում եմ ուղղել մի ակաւսիսաւ ամսիս 20-ին յօգուտ հայոց տեղական տնտեսականների լինող պարահանդիսի սկզբն պատճառներն էին միծապաւիւ տիկնանք Փիա Ղարայանեանց և Մարգարիտ Տէր-Միլանց: Իսկ գեղատառն պրովիդորը հոգում էր պրահանդիսի անտեսական մասի վրա»:

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեղ գրում են, որ «Մշակին» դարկվելու ուղերձի վրա ստորագրվում են բազմ թիւ անձինք, իսկ ստորագրողներից շատերը լայն համակրությունը դրածով ապացուցանել են իրանց հայտնած «Մշակը» ստանալու համար: Եւ իրաւ, այս տարի, դեռ փետրվար միւսը չը լրացած, «Մշակը» երևանում աւելի քան ժամորդ ունի քան թէ մինչև անգամ, անցնելով 1882 թվի վերջում բաժանորդ ունեւինք:

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեղ հաղորդում են որ փետրվար 15-ին գիշերը մի հայ ընտանիքի մէջ, երեկոյան հաց ուտելու ժամանակ, երբ ուրեմն ամենքը քարթուն են լինում, յանկարծ դուռերը բացվում և մտնում են մի քանի զինված թուրքեր, սկսում են կողոպտել տունը, հանում են տան տիւրք արձաթեայ քամարը, տանալինիջ զլիսի ոսկիք վիրաւորում են մի քանիսին տան մէջ և անոր տանում:

Ժամ երեաց մի կտոր հող տաներիւ կանգ բարձրութեամբ»:

Նա թողնում է յաջորդաբար աղանձին, վերադառնում է տապանը, ծիծեռնակը, որը նա պէս յետ է դառնում, աղաւթը, որը յետ չէ դառնում: Այն ժամանակ նա դուռն է գալիս տան նից և մի գուժ է բերում աստուածներին: Սակայն սրանք լրջում են յանդիմանութիւններով աստուածուն, որը ջրհեղեղի հեղինակն էր: Եւ աստուածների զլխապետն ևս, բայց ինչու, ինչու դու այդպէս անխիղճաբար զործեցիր և ջրհեղեղ արել: Թող մեղաւորի մեղքերը նրա գլխի թափվի, թող չարի չարութիւնը թափվի: Գլխի վրա: Բայց մենք ընդ պարտաւորում ենք, որպէս զի նա չուշնացվի, եղիր զիմաստ, որպէս զի նա այլ ևս չը լինի:

Այս սքանչելի պատմությունը, որ մի այդպիսի լայն բանաստեղծութիւն է, պիտի որ Աստուածաւորութեան համար ուղղակի օրինակ չը լինի ծառայած, թէպէտ և այս վերջինը նոյն յետոյ գոյացած լինի: Այդ է գտնել հայր Չարլս (Charles Wright) կարծեք, որը նորեկ մի անփոփոց գերմանական և անգլիական գրող է: Ինչ կը վերաբերի պ. Բասսամին, մենք նորա տեղն ենք դնում և մենք բարի սրտով ցանկանում ենք, որ իր ցիլիքները այնքան թափեն լինեն, որքան նա կարծում է:

ցին նրան ցաւակցութիւն յայտնել աւստրիական հիւպատոսին վատիկանի մէջ, զը-ցած ռուսի առիթով:

10հոկտեմբեր, 21 փետրվարի: Հնդկաստանի մէջ սաստիկ վրդովմունք է տիրում, որ յիշեցնում է վերջին ապստամբութեան նախորդ ժամանակը: Գրա պատճառը փոխաբայի շրջաբերականն է քրէական դատաւարութեան մասին, որ թոյլ է տալիս գիւղական աստիճանաւորներին մասնակցել եւրոպացիներին դատաստանական զոր-ծերի քննութեանը: Կովկասում մէջ ընդարձակ միտինգ է հրաւիրված: Գործերը դադարել են:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇՆԱՊԱՀ

Պաշտոն է որոնում ամենայն տեղ: Վարձել յանկարգիներին խնդրում է հասցէն թողնել "ՄՇԱԿ" խմբագրատան մէջ:

1—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ք Ա Ն Դ Ա Ծ Օ Ջ Ա Խ

Կամեղիա երեք արարուածով

Հեղինակութիւն

Գ. Ս Ո Ւ Ն Դ Ո Ւ Կ Ե Ա Ն Յ Ի

Գինն է 50 կոպէկ:

Վաճառվում է ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ և ԿՈՎ-ԿԱՍԵԱՆ զրաւանդանոցներում:

1—6

ՐԱՅՅԻ

Ո Ս Կ Ի Ա Ք Ա Ղ Ա Ղ

Վաճառվում է թիֆլիսում

"Կենտրոնական" և Զաքարիայ Գրիգորեանցի "Կովկասեան" զրաւանդանոցներում: Շահվորդեանցի պալիւն-տում, Տէր-Յովսէփեանցի և Շահինեանցի ծխախոտի խանութներում: Հրատարակից անոնցները քանակութեան համեմատ օգտվում են զինումով:

Հասցէ՝
Тифлисъ. Оаннесъ Степанянцъ.

1—5

INJECTION AU MATICO

DE GRIMAULT & Co, PHARMACIENS A PARIS

PERMIS EN RUSSIE

Փարիզի Գալան և ընկերը

դեղատոմսաւոր

ՄԱԹԻՔՈՒ ԷՆՏԷՔՍԻՕՆԵ

Ռուսաստանում ընդունված.

Այս դեղը որ փերուի Մատիքո կոչւած դուռ լայնէր լաւագործաւ է քիչ աւար մէջ ամենից շատ հնոցում հոտաններ կը լոյկէ, և այդ պատճառ-աւ մի քանի տարւան մէջ ամբողջ աշխարհում հռչակուած է:

Ծախվում է Փարիզ, Վիլիէն փողոց, № 8 և գլխաւոր դեղատոմսաւոր մօտ:

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների կովկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(5. 12. 23) 3—9

ՐԱՅՅԻ

Կ Ա Յ Ծ Ե Ր

Հ Ա Տ Ո Ր Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Գինն է 2 ՐՈՒՔԻ

Գիրքը բաղկացած է 546 երեսներից և աւելի մեծ գիրք ունի, քան թէ հեղինակը միւս հրատարակութիւն-ները:

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

"Մշակի" խմբագրատանը: "Կենտրո-նական զրաւանդանոցում": "Կովկա-սեան զրաւանդանոցում": "Կ. Շահ-վորդեանցի պալիւնտում": "Կ. Շահ-հինեանցի և Տէր-Յովսէփեանցի ծխա-խոտի մագաղիններում:

Օտարազգաբաղկից կարող են զիմել այս հասցեով. ТИФЛИСЪ. Редак-ція "Мшакъ", А. МЕЛИКЪ-АКО-ПАНУ.

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԵՋ ԹԵՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱ-ՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № № 156, 157, 158,

159 և 160.

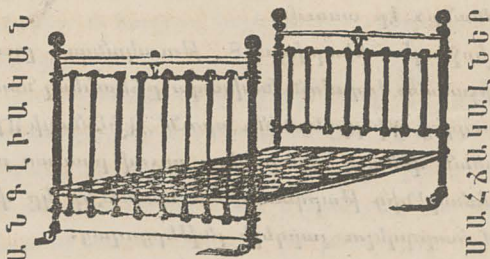
Համեմատեցէք թէյ

1 Ր. 10 Կ. թէյի հետ ամեն տեղ	1 Ր. 30 Կ.
1 " 20 "	1 " 60 "
1 " 40 "	1 " 90 "
1 " 60 "	2 " 20 "
1 " 80 "	2 " 50 "
ամենաւաւր 2 Ր.	3 " —

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վա-ճառման շօխաղի և Կալիսո-Փրայ Էստե-ցիայի, Պալմերի բիսկիտների, Բազրի կօն-ֆեկանների, Շեֆիլդի դանախների, Տուրնե-րի գրիչների, Գաուի հրացանների, Վեկլի ընկալիչների, Բարնսբի թամբերի, Մեկլի ամանների, Կովմանի կրակմալ և մանանի, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն:

70—100

Ե Ր Կ Ա Ք Է

Մի հողու համար 8 լուրջուց, եր-կու հողու համար 14 Ր., մահճիներ ծովային խոտով լցված 6—9 Ր. ԱՆԳ-ԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԵՋ: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆ-ներ, դանախներ պատառաքանդների երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թիւր, տղամարդկերանց և կանանց թԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՐԿԱ, բէլովեր-ներ, ՀՐԱՅԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կօնֆեկա-ններ, թէյ 1-ին հունի և այլն 25% աւելի լաւ և էփան քան թէ ուրիշ տեղ:

37—100

ՊԱՐՏԻՋԻ բոյսերի և ԾԱՂԻԿ-ՆԵՐԻ թարմ սերմեր նոր ստացված են ԼԱՐՇԷԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ԴԷՊՈՒՄ: Գլխաւոր փողոց № 11:

5—5 (1)

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

Ծ Ա Ղ Կ Ո Ւ Ն Ք

(Թարգմանական, Ա. Մ. Ն. Պ.)

Ազնիւ թղթի վրա գեղեցկատիպ:

Գինը 25 Կ:

ՐԱՅՅԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ

ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինն է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

"Մշակի" խմբագրատանը: "Կենտր-ոնական զրաւանդանոցում": "Կովկա-սեան զրաւանդանոցում": "Կ. Շահ-վորդեանցի պալիւնտում": "Կ. Շահ-հինեանցի և Տէր-Յովսէփեանցի ծխա-խոտի մագաղիններում:

Օտարազգաբաղկից կարող են զիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հե-ղինակին հեռեկալ հասցեով. ТИФЛИСЪ. Редакция "Мшакъ", РАФФИ.

ԳԱԼԵՐԵԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՐՅՈՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНІ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էփան, Վիենայի ԹՕՆԵՓ Փար-րիկայի ՄԵԲԵԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵՑՈՒ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայեկիների հա-մար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻ-ՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒ-ՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ Էմպոյի ՆԻԹՐԱՓ ԳԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, փետրվարի 24-ին ՎԱՐՄԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻ ԱՌԻՓՈՎ հայ դերասանա-կան խումբը կը ներկայայնէ

Յ Օ Գ Ո Ւ Տ Պ. ՄԱՏԻՆԵԱՆԻ

I

ԱՐՏԱԶԷՍ ԵՒ ՍԱԹԻՆԻԿ

Ողբերգութիւն 5 արարուածով

II

Տ Ի Կ Ի Ն Ը Ն Ր Ա Ն Ս Պ Ա Ս Ո Ւ Մ Է

Վաղըվի 1 արարուածով:

1—2

ՎԻԷՆԱՅՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է

L'ORIENTAL

ՖԱՆՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

"Ժուրնալ դ'Օրիան" զապաքցած թերթի տեղ է հրատարակվում այդ նոր Լ'Օրի-էն: "L'Oriental" թերթի տարեկան գինը 8 լուր է, կէս տարեկանը 4 լուր: Գրվել կարելի է "ՄՇԱԿ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիենայում գիմ-րով հեռեկալ հասարակ հասցեով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9